

מבנה ספר יהושע

א' – י"ב: כיבוש.

י"ג – כ"ד: התנחלות + סיום תקופת מנהיגות יהושע.

מהות:

כיבוש - כלל ישראל כובש כאחד וחוזר אל הגלגל.

התנחלות: השבטים נוחלים, ומכאן ואילך כל שבט מתמודד עם ירושת מקומו. הלשון "יהודה לא הוריש את הכנעני" מצביע על ההורשה כמי שתלויה בו.

לוח זמנים:

שלב הכיבוש - 7 שנים פר' י"ד.¹

שלב החלוקה - 7 שנים [במדרש ובגמרא זבחים ק"ח:]

סוף פרק י"א - "והארץ שקטה ממלחמה", וכך גם בסוף פרק י"ד – "והארץ שקטה ממלחמה".

מה פשר החזרה על תיאור זה?

ניתן לראות בפרקים י"ב-י"ד סיפור ביניים. הארץ שקטה ממלחמה בסוף י"א, וזהו האות לסיום תקופת הכיבוש. שוב חוזר הכתוב לספר על הארץ ששקטה ממלחמה בסוף פרק י"ד, וזהו האות לפתיחת השלב הבא – שלב הנחלה. ובתווך: פסוקים המדברים על המעבר משלב הכיבוש אל שלב הנחלה, ותובנות עומק המשוקעות במעבר זה.²

פרקי הביניים:

פרק י"ב: א'ו' כיבושי משה בעבר הירדן המזרחי

ז'כד כיבושי יהושע בעבר הירדן המערבי.

פרק י"ג א'ז ה' ליהושע הארץ נשארה הרבה מאד לרשתה, ציווי על חלוקת כלל הארץ נחלות לשבטים.

ח'ד ח'ד בדומה לציווי ליהושע – משה חילק נחלות בעבר הירדן המזרחי - וגם בה הייתה ארץ הנשארת.

ט'ו-לג פירוט הנחלות שהנחיל משה בעבר הירדן המזרחי

פרק י"ד א-ה פירוט הנחלות שהנחיל יהושע בעבר הירדן המערבי

ו-טו צעד ראשון בנחלה - כלב בן יפונה מבקש לרשת את חברון

¹ כלב 85 - פס' 45 שנה מחטא המרגלים זאת אומרת 47 מיציאת מצרים.

² באופן דומה: י"א, ט"ז "ויקח יהושע" - סיכום פסוק כ"א כ"ב - סיכום ביניים. פסוק כ"ג המשך לסיכום "ויקח יהושע" עוד דוגמא: פרק י', ט"ו - "וישב יהושע לכל ישראל..." וכן בפסוק מ"ג - סיכום מהלך אנושי ואח"כ סיכום מהלך אלוקי וסימו מקושר להתחלה וכה"ל]

המבנה מספר סיפור - על יהושע שכבש מכוחו של משה, והמשיך את דרכו ואת פועלו. נוכחות משה גדולה בפתיחה לספר, וניתן היה לחשוב עליה כמי שעצמותה רבה בתחילת הדרך אך עם הזמן היא מתפוגגת. מבנה הספר מעמיד את משה כבריא תיכון, עומד בליבם של כלל האירועים. ובאופן ממוקד יותר: יהושע ממשיך את משה בשתי המשימות העיקריות של התקופה- כיבוש ונחלה.

הבדל בין השתיים: ציון המשכיות ביחס לשלב הכיבוש הוא בחיתומו, ואילו המשכיות ביחס לשלב הנחלה מתוארת בפתחה של תקופת הנחלה. מה ניתן ללמוד מחוסר סימטריה זו? ציונה של המשכיות למשה בחיתום שלב הכיבוש, מצביע על המשכיות המתייחסת למשימה שהושלמה. ציונה של המשכיות בפתחו של שלב ההתנחלות, שעדיין לא התממשה, כמוהו כאמירה שזוהי משאלת לב, ועוד קשיים רבים ישחרו לפתחה. בניסוח אחר: בפתיחה לפרקי הכיבוש משה נזכר כנקודת המוצא (פרק א', וגם במהלך תקופת הכיבוש), ונקודת חיתום (פרק י"ב). בחלק השני, ההתנחלות, היניקה ממשה היא בנקודת המוצא, ובהמשך קיים מסמוס לעצמות ההשפעה שהייתה לו. המחשות: הארץ הנשארת; שבטים שלא השלימו את הירושה; תשע וחצי שבטים נרפים; נאום יהושע המתייחס למצב שבו הוא וביתו יעבדו את ה' והעם יעבוד עבודה זרה.

הירידה במשקל שיש למשה כמי שעליו נשענת תקופת ההתנחלות, יש בו חיסרון מחד, ומאידך, מתקיים סוג של פינוי מקום לתהליכים בעם, שעשויים להבשיל בתקופת ספר שופטים.